

gim *Epinikijama* (usp. *Ep. 5* u VIII *Pit.*) kao i u fragmentima dobro uočio i onda brušenim riječima preveo. Razumljivo je da mu je u tom radu mnogo pomogla tradicija dobrih prijevoda u njemačkoj prijevodnoj književnosti.

Na kraju, moram istaknuti i grafičku opremu knjige; ona je moderna i provedena s ukusom, a osim toga u tekstu nisam našao tiskarskih pogrešaka. Zbog spomenutih odlika, mogu reći da je Werner zaslužno stupio u red poznatih tumača Pindarove poezije.

T. Smerdel, Zagreb.

KAKRIDIS, Johannes: *Die alten Hellenen im neugriechischen Volksglauben*. Tusculum Schriften, izd. E. HEIMERAN, München 1967, str. 78, cijena DM 5,80

U biblioteci *Tusculum Schristen* dosad je izdavač Heimeran objavio ove studije: 1) Th. Dombart, *Die sieben Weltwunder*; 2) J. Fink, *Der Thron des Zeus in Olympia*; 3) G. Pfohl, *Poetische Kleinkunst*; 4) Cl. Schrempf, *Weisheit und Weltherrschaft-Kaiser Marc Aurel in seinen Bekenntnissen*; 5) Ismene Deter, *Das neugriechische Volkslied*, te Kakridisovu o kojoj pišem ove retke. Sve one obrađuju tematiku iz antičkog kulturnog života, ali ipak dvije zasijecaju u područje komparativnih rasprava, jer obrađuju kulturne odnose koji su tokom stoljeća nastali i razvijali se između drevne i nove Helade. Pisci tih monografija-studija uvijek ističu ono što je bitno i nikad u svojoj konciznosti nisu nejasni. Tako i Kakridisova rasprava poslije studija N. Politisa (1852—1921) i još uvijek svježije nadahnute i napisane knjige Johna Cuthbert Lawsona, *Modern Greek Folklore and Ancient Greek Religion* (prvo izd. London, 1910 i II u New Yorku 1964) pokazuje odlike koje sam istaknuo. Ipak, Politis je bio prvi koji je nastojao da modernim metodama i objektivnom kritikom objasni mnoge pojave koje povezuju antički svijet s novohelenskim. On je našao dobra nasljednika u J. C. Lawsonu, a Kakridisova rasprava na još jednostavniji, ali isto tako znanstveni način, obrađuje problematiku o kojoj i među suvremenim novohelenskim učenjacima postoje divergentna tumačenja ili blaža razilaženja. Kakridis je poznat kao klasični filolog koji je pomoću novohelenske narodne književnosti pokušao objasniti starohelensku poeziju (usp. između ostaloga njegovu knjigu: *Homeric Researches*, 1949; suradnju u *Humanistische Blaetter*, 1962, i *Živa Antika*, 1959, str. 3—14: *Neugriechische Sagen über die alten Griechen*). Svoju je studiju Kakridis podijelio na tri dijela. Poslije sažetog *Uvoda* u prvom je dijelu obradio problematiku riječi Helen; osobito je naglasio promjene značenja te riječi u raznim epohama novohelenske povijesti iznoseći etiološka tumačenja koja se nalaze u narodnoj predaji (str. 9—45), ali uvijek navodi podatke iz raznih krajeva današnje Helade. Kakridis je svoje izlaganje etiološki usredotočio na bitne elemente novohelenske predaje o drevnim Helenima, a ta je obično mitološki obojena. Zanimljiva je njegova opaska (str. 37) da narodna predaja nikad ne govori o *drevnim Helenima* nego o Helenima, narodu koji je u davno doba živio u sadašnjim krajevima Helade. Zamišljaji narodne mašte poprimaju neobične razmjere i prelaze u područje bajke, a u toj se očituju razni motivi koji od reda svi počinju stereotipnom frazom: *U doba Helena*... Ti su Heleni u narodnoj mašti divovi slični Nazorovu *Velom Joži*) sa svim onim karakteristikama koje im je pripisivala narodna mašta. U Kakridisovu razvijanju ovakve tematike uvijek je podloga podatak sa samog terena (usp. str. 43—45), kad navodi inačice bajke o Kainosu, Ajantu i Niobi).

U drugom dijelu svoje studije Kakridis vrlo zanimljivo i uvjerljivo obrađuje tri starohelenska mita. Uzeo je samo tri, kako sam u *Uvodu* piše,

da bi ih što temeljitije objasnio u novohelenskoj narodnoj tradiciji, i to mit o Meleagru, da bi pokazao kako je on od starine oblikovan u više varijanata, zatim mit o postanku žene, opet u raznim inačicama povezujući narodnu predaju sa Semonidovom pjesmom (*Frg. 7 D*). Pri tome je iznio problem primata, tj. da li motiv pripada Semonidu ili gnomskom pjesniku Fokilidu. Treći je mit o kome Kakridis raspravlja mit o tzv. *Svetoj Demetri*.

U trećem odjeljku pisac iznosi primjere bajki kojima je vrlo teško odrediti starinu, ali on tad upućuje i na mogućnosti kako su se mitološki i povijesni elementi kontaminirali, kao u narodnoj predaji o Maratonskoj bici (*str. 79*), u kojoj su Persijanci zamijenjeni Turcima, ili u kontaminaciji mita o Teseju, labirintu na Kreti, pa na kraju u objašnjenju postanka imena otoka Hiosa. Kakridis dodaje da u nekim narodnim bajkama koje su povezane s remeniscentijama iz davnog doba antike ima anahronizama, a i vrlo neobičnih obrta u samom pripovijedanju (*str. 81*). Ipak je narod, kako drži pisac, uvijek znao na zgodan način povezati više varijanata u jednu cjelinu.

Kakridis je u svojoj studiji dodao popis izvora, i to posebno za svaki odjeljak. Savjesno napisana, a i jasnim jezikom, ova je studija puna podataka, pa predstavlja značajan doprinos za antičku i suvremenu balkanologiju.

T. Smerdel, Zagreb.

DETER, Ismene: *Das neugriechische Volkslied*. Tusculum Schriften, izd. E. Heimeran, München, 1968, str. 100, cijena DM 5,80.

Spisateljica je svoju studiju podijelila na sedam dijelova: *Uvod. Osná značajka novohelenske narodne pjesme, Pjesme o Akritima, Paralage, Pjesme o Kleftima, Pjesme iz tudine i Pjesme o Haronu i Podzemnom svijetu*. Zatim je dodala stručan znanstveni aparat: kratice, literaturu, te registar predmeta obrade, imenâ i mjesta, gdje su nastale ili gdje se pjevaju pojedine pjesme.

Prema naslovu studije ne bismo mogli potpuno sigurno slutiti da ćemo u njoj susresti mnoge detalje koji zasijecaju u problematiku antike, a ipak je ona upravo u tom pogledu ne samo zanimljiva nego stoviše čitaoca notiče da razmišlja o analizama kao i o sintezama autorice. Onoga koji se bavi studijem starohelenskog ili novohelenskoga jezika i književnosti potaknut će da se eventualno pozabavi nekim problemom koji je naveden u studiji. Osim toga, pogotovo za bizantologa, ima u studiji mnogo toga što je novo ili što može izazvati drugačije zaključke od onih koje je autorica navela. Odmah moram napomenuti da je autorica uz navedenu literaturu trebala navesti, a i provjeriti neka djela kao što su: Knös, B., *L'Histoire de la littérature néogresque. La période jusqu'en 1821*, Acta Universitatis Upsalensis — Studia Graeca Upsalensis, I, 1962; B. Lavagnini, *Storia della letteratura neoellenica*,<sup>2</sup> 1959, a da ne spominjem druga, jer bi na taj način kritičnije bila obradila neke dijelove svoje studije. Ipak, jer se autorica u Uvodu studije ogradauje (*str. 8*) da je njezina studija ograničena samo na letimičan uvid u novohelensku narodnu poeziju, to se onda donekle može opravdati spomenuti propust, ali to nije opravdano za one njene analize kad raspravlja o narodnim pjesmama i motivima kod balkanskih naroda, osobito kad se osvrće na narodnu poeziju jugoslovenskih naroda. Tako u popisu literature nalazimo šturu podatke o našoj narodnoj poeziji. Znam da je u pitanju poznavanje jezika, ali zato imamo i dobrih prijevoda naših narodnih pjesama i u zadnje vrijeme cijeli niz studija koje su objavili naši istraživači narodne poezije. Balkanologija u ovom pogledu ne može biti jednostrana, jer su onda i zaključci jednostrani, a mogu biti i netačni.